

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου»

COM(2007) 51 τελικό — 2007/0022 (COD)

(2008/C 10/12)

Στις 28 Φεβρουαρίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 174 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Σεπτεμβρίου 2007 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Daniel RETUREAU.

Κατά την 438η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 149 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 10 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα

1.1 Για άλλη μια φορά, η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι πρέπει να επιβάλλονται ποινικές κυρώσεις για τα σοβαρά αδικήματα εις βάρος του περιβάλλοντος. Επαναβεβαιώνει την άποψή της ότι η Επιτροπή πρέπει να είναι αρμόδια ώστε να μπορεί να υποχρεώνει τα κράτη μέλη να επιβάλουν αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις όταν χρειάζεται προκειμένου να διασφαλισθεί η εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών, ιδιαίτερα στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος κατά των σοβαρών αδικημάτων. Οι κυρώσεις αυτές πρέπει να εφαρμόζονται στα πλαίσια του ποινικού συστήματος κάθε κράτους μέλους. Τέλος, η Επιτροπή πρέπει να διαθέτει εξουσία ώστε να ελέγχει την αποτελεσματικότητα των ποινών που επιβάλλονται στον σχετικό τομέα και να ασκεί την εξουσία της ενεργώς.

1.2 Η πρόταση οδηγίας στοχεύει κυρίως παραβάσεις που διαπράττονται στο πλαίσιο εγκληματικών οργανώσεων (που θεωρείται ως επιβαρυντική περίπτωση από το σχέδιο). Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι οι ενέργειες αυτού του είδους πρέπει να επισύρουν κυρώσεις, καθώς και την προσέγγιση της ποινικής νομοθεσίας των κρατών μελών, όμως η Συνθήκη και η νομολογία είναι σαφείς σε ό, τι αφορά την καταστολή των αδικημάτων στο πλαίσιο εγκληματικών οργανώσεων: Η προσέγγιση των κανόνων του ποινικού δικαίου των κρατών μελών επιτρέπεται καταρχάς μόνο στα πλαίσια της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας για τις ποινικές υποθέσεις που περιλαμβάνονται στον Τίτλο VI της Συνθήκης για την ΕΕ, και όχι στο πλαίσιο της Συνθήκης για την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, όπως προτείνεται από την Επιτροπή.

1.3 Η ΕΟΚΕ διερωτάται επίσης μήπως η καθιέρωση του κολάσιμου για ορισμένα αδικήματα με στερητική της ελευθερίας ποινή υπερβαίνει τις εξουσίες που παρέχονται στα πλαίσια του πρώτου πυλώνα, συνιστώντας παρέμβαση στην επιλογή των πλέον ενδεδειγμένων κυρώσεων, η οποία καταρχήν πρέπει να υπάγεται στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

1.4 Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι οι κοινοτικές αρμοδιότητες πρέπει να περιορίζονται στον ορισμό των υποχρεώσεων που θα πρέπει να τηρούνται και στην πρόβλεψη των ποινικών κυρώσεων. Για να προχωρήσουν περισσότερο τα πράγματα και για να προβλεφθεί ένα σύστημα κυρώσεων, θα χρειαζόταν απόφαση — πλαίσιο με βάση τον τίτλο VI της Συνθήκης για την ΕΕ.

1.5 Σύμφωνα με το ίδιο πνεύμα, η ΕΟΚΕ διερωτάται κατά πόσον η κοινοτική νομοθεσία μπορεί να επεκταθεί στον καθορισμό ανωτάτου ορίου κυρώσεων.

1.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ευκαταίε, όπως οι σαφείς πολιτικές πτυχές που τίθενται λόγω της κατανομής αρμοδιοτήτων καθώς και ο ρόλος που επιθυμεί να δει να διαδραματίζει το Κοινοβούλιο σε όλη τη νομοθεσία που περιέχει μια ποινική πτυχή, αποτελέσουν αντικείμενο μιας πιο σαφούς νομολογίας του Δικαστηρίου, ή μιας διοργανικής συμφωνίας, ή ακόμη μιας μεταρρύθμισης που θα μπορεί να ενσωματωθεί από την παρούσα Διακυβερνητική Διάσκεψη στη μεταρρύθμιση των συνθηκών· προτιμά την τελευταία αυτή δυνατότητα διότι αποτελεί επείγουσα ανάγκη να υιοθετηθούν αποτελεσματικές κυρώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος.

2. Εισαγωγή

2.1 Το 1998, το Συμβούλιο της Ευρώπης έδωσε προς υπογραφή Σύμβαση για την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου. Πρόκειται για σημαντική πρόοδο, στο μέτρο που αυτή ήταν η πρώτη διεθνής σύμβαση που καθιέρωνε το αξιόπιστο των πράξεων που έβλαπταν ή ήταν πιθανόν να βλάψουν το περιβάλλον. Ωστόσο, η Γερμανία και στη συνέχεια η Γαλλία και η Βρετανία εξέφρασαν ενδοιασμούς σχετικά με την κύρωση της Σύμβασης. Έτσι, η Δανία και η Επιτροπή παρουσίασαν ξεχωριστές πρωτοβουλίες που αποσκοπούσαν στην προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου.

2.2 Με την απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, που ελήφθη μετά από πρόταση της Δανίας και ενάντια στη γνώμη και τις προτάσεις της Επιτροπής, ορίστηκε μια σειρά από αδικήματα σε βάρος του περιβάλλοντος για τα οποία τα κράτη μέλη εκλήθησαν να προβλέψουν ποινικές κυρώσεις. Οι διατάξεις της απόφασης στηρίχτηκαν σε μεγάλο βαθμό στις διατάξεις της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου, της 4ης Νοεμβρίου 1998, την οποία έχουν υπογράψει μέχρι στιγμής 10 κράτη μέλη.

2.3 Η Επιτροπή απεφάνθη ενώπιον των διαφόρων οργάνων του Συμβουλίου κατά της νομικής βάσης που επελέγη. Θεωρούσε ότι το άρθρο 175 παράγραφος 1 της ΣΕΚ ήταν η κατάλληλη νομική βάση και στις 15 Μαρτίου 2001, υπέβαλε πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου, την οποία στήριζε σε αυτό το άρθρο⁽¹⁾, παρά το γεγονός ότι το άρθρο 174 της ΣΕΚ δεν προέβλεπε καμία κοινοτική αρμοδιότητα για ποινικές υποθέσεις.

⁽¹⁾ ΕΕ C 180, σελ. 238.

2.4 Στις 9 Απριλίου 2002, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε έκθεση που αναφερόταν τόσο στην προτεινόμενη οδηγία όσον και στο σχέδιο απόφασης-πλαίσιο. Το Κοινοβούλιο συμφωνούσε με την προσέγγιση που υποστήριζε τότε η Επιτροπή (οδηγία και απόφαση-πλαίσιο).

2.5 Παρόλα αυτά, το Συμβούλιο δεν υιοθέτησε την οδηγία και την απόφαση-πλαίσιο που πρότεινε η Επιτροπή, αλλά το σχέδιό του για την απόφαση-πλαίσιο τροποποιημένο με βάση το άρθρο 34 της Συνθήκης για την Ε.Ε. την οποία θεωρούσε ότι ήταν το κατάλληλο μέσο για να υποχρεωθούν τα κράτη μέλη να θεσπίσουν ποινικές κυρώσεις. Το Συμβούλιο τόνιζε ότι τα περισσότερα κράτη μέλη ήταν αντίθετα προς την εκχώρηση αρμοδιοτήτων στην Κοινότητα στο χώρο του ποινικού δικαίου και ήταν πεπεισμένα ότι τα θέματα αυτού του είδους υπάγονται στις διατάξεις για την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις που περιλαμβάνονται στον τίτλο VI της ΣΕΕ.

2.6 Η υπόθεση παραπέμφθηκε στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το οποίο εξέδωσε την απόφασή του στις 13 Σεπτεμβρίου 2005 ⁽²⁾.

2.7 Το Κοινοβούλιο, όπως και το Δικαστήριο και ο Γενικός Εισαγγελέας φρονούν ότι παρότι δεν υφίσταται καμία γενική κοινοτική αρμοδιότητα για την εναρμόνιση του ποινικού δικαίου, εντούτοις σε ορισμένους σαφώς καθορισμένους τομείς, όπως είναι στην προκειμένη περίπτωση η προστασία του περιβάλλοντος, η Κοινότητα θα μπορούσε να υποχρεώσει τα κράτη μέλη να θεσπίσουν ποινικές κυρώσεις.

Η Επιτροπή, από την πλευρά της, προέβη σε ιδιαίτερα ευρεία ερμηνεία της απόφασης, αναλαμβάνοντας εκτεταμένες αρμοδιότητες σε πολυάριθμες κοινοτικές πολιτικές εκτός από αυτήν του περιβάλλοντος.

2.8 Μετά την απόφαση του ΔΕΚ, η Επιτροπή υπέβαλε νέα πρόταση οδηγίας, λόγω της ακύρωσης της απόφασης — πλαίσιο από το Δικαστήριο. Πράγματι, το τελευταίο έκρινε ότι κατ' αρχήν ούτε η ποινική νομοθεσία, ούτε οι κανόνες της ποινικής δικονομίας εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιοτήτων της Κοινότητας. Ωστόσο αυτό δεν εμποδίζει τον κοινοτικό νομοθέτη να θεσπίσει μέτρα τα οποία σχετίζονται με το ποινικό δικαίο των κρατών μελών όταν η εφαρμογή αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών ποινικών κυρώσεων από τα κράτη μέλη αποτελεί απαραίτητο μέτρο για την καταπολέμηση σοβαρών περιβαλλοντικών αδικημάτων και εφόσον αυτά είναι απαραίτητα προκειμένου να εξασφαλιστεί πλήρως η αποτελεσματικότητα της κοινοτικής νομοθεσίας για την προστασία του περιβάλλοντος ⁽³⁾. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι το Δικαστήριο τόνισε το γεγονός ότι η Κοινότητα δεν διαθέτει καταρχήν αρμοδιότητες στο χώρο του ποινικού δικαίου, που θεωρείται από τη ΣΕΕ ως πεδίο εξουσίας των κρατών μελών. Η προαναφερθείσα φράση «μέτρα σε σχέση με το ποινικό δικαίο» είναι αρκετά αόριστη ώστε να δώσει τη δυνατότητα σε κάθε είδους ερμηνείες, που συχνά αντιφάσκουν.

2.9 Η Επιτροπή στηρίχθηκε σε αυτή την απόφαση για να υποβάλλει τροποποιημένη πρόταση οδηγίας ⁽⁴⁾, στην οποία περιλαμβάνονται το αξιόποιο πράξεων και ποινικές κυρώσεις, επειδή πιστεύει ότι οι καθαρά διοικητικές ή ορισμένες ποινικές κυρώσεις

που επιβάλλονται σε μερικές χώρες είναι υπερβολικά δυσανάλογες ή υπερβολικά επεικέις για να δράσουν όντως αποτρεπτικά, ιδιαίτερα όσον αφορά το οργανωμένο έγκλημα. Θεωρεί συνεπώς σκόπιμο να αναληφθεί περιορισμένη εναρμόνιση του ποινικού δικαίου που ισχύει για τα σοβαρά περιβαλλοντικά αδικήματα — είτε πρόκειται για αδικήματα είτε για εγκληματικές ενέργειες εκ προθέσεως ή εκ βαρείας αμέλειας.

2.10 Σε παλαιότερη γνωμοδότησή της ⁽⁵⁾, η ΕΟΚΕ υποστήριξε την πρώτη πρόταση οδηγίας της Επιτροπής και το σχέδιό της για απόφαση-πλαίσιο, στην οποία προβλεπόταν ότι τα κράτη μέλη έπρεπε να θεσπίσουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις για την καταπολέμηση των αδικημάτων εις βάρος του περιβάλλοντος. Η ΕΟΚΕ υποστήριξε επίσης, μαζί με το Κοινοβούλιο, την προσφυγή της Επιτροπής για την ακύρωση της απόφασης-πλαίσιο του Συμβουλίου, παρότι το Δικαστήριο απέκλεισε με προδικαστική απόφαση οποιαδήποτε παρέμβαση της ΕΟΚΕ.

2.11 Το ζητούμενο είναι συνεπώς να κριθεί:

- αν οι νέες προτάσεις συνάδουν με το πλαίσιο που ορίστηκε από το Δικαστήριο,
- αν οι κυρώσεις που προτείνονται είναι σύμμετρες για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και καλύτερο επίπεδο εναρμόνισης των εθνικών δικαιωμάτων (υποχρέωση να προβλέπονται επαρκώς αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις ώστε να εξασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα των εφαρμόζομενων νομοθεσιών).

2.12 Η εκτεταμένη σύζησηση που ξεκίνησε σε πολιτικό επίπεδο μετά την έκδοση της απόφασης και στους νομικούς επιστημονικούς κύκλους για τη «συνταγματικότητα» ή όχι της επέκτασης των κοινοτικών αρμοδιοτήτων σε ποινικές υποθέσεις με στόχο την εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών, καθώς και οι συζητήσεις σχετικά με την «υπερίσχυση» της ΣΕΚ επί της ΣΕΕ στους τομείς αυτούς, πρέπει να συνεκτιμηθούν από την ΕΟΚΕ ⁽⁶⁾ σε ό,τι έχει σχέση με τις πολυάριθμες νομοθετικές προτάσεις που προτίθεται να επανεξετάσει η Επιτροπή, όπως έκανε π.χ. στον χώρο της πνευματικής ιδιοκτησίας ⁽⁷⁾.

2.13 Πράγματι, πολλά κράτη μέλη αμφισβητούν κάπως την ευρεία ερμηνεία της απόφασης στην οποία προβαίνει η Επιτροπή σε ό,τι αφορά τόσο στο περιεχόμενο των νέων προτάσεων για το περιβάλλον όσο και στην εισαγωγή ενός «ελάχιστου» ποινικού στοιχείου για την αποτελεσματική εφαρμογή όλων των κοινοτικών πολιτικών (και όχι μόνο μιας καθαρά διατομεακής πολιτικής, όπως το περιβάλλον) παρότι εν πάση περιπτώσει δεν προβλέπεται ρητώς σχετική διάταξη στην ΣΕΚ. Σύμφωνα με αυτά τα κράτη μέλη, η χρήση της νομολογίας του Δικαστηρίου πρέπει να περιοριστεί στην πολιτική περιβάλλοντος λόγω του διατομεακού και διασυνοριακού χαρακτήρα που έχει το περιβάλλον και λόγω του τρόπου με τον οποίο διατυπώθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου και να μην θεωρηθεί ότι δίνει εν λευκώ άδεια στην Επιτροπή για όλες τις κοινοτικές πολιτικές.

2.14 Στην προκειμένη περίπτωση, η ΕΟΚΕ θα περιοριστεί στον σχολιασμό των προτάσεων που έχουν σχέση με το περιβάλλον, το μοναδικό τομέα ο οποίος καλύπτεται ρητώς από την απόφαση του Δικαστηρίου.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα» (COM(2003) 624 τελικό) (EE C 117, 30.4.2004, σελ. 55), για την εφαρμογή της Σύμβασης του Aarhus.

⁽⁶⁾ Ας σημειωθεί ότι η εντολή για τη μεταρρύθμιση των Συνθηκών προβλέπει ισότητα μεταξύ των αναθεωρημένων ΣΕΚ και ΣΕΕ.

⁽⁷⁾ CESE 981/2007 (δεν δημοσιεύθηκε ακόμη στην Ε.Ε.).

⁽²⁾ Απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2005, C-176/03.

⁽³⁾ Σημείο 48 της απόφασης.

⁽⁴⁾ Οδηγία (σχέδιο) COM(2007) 51 τελικό της 9.2.2007.

2.15 Εν ολίγοις, η Επιτροπή προτίμησε να προτείνει το αξιόποινο πράξεων και ποινικές κυρώσεις με ελάχιστο όριο ποινών, για την περίπτωση «εγκλημάτων κατά του περιβάλλοντος» κατά οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου το οποίο διαπράττει, συνεργεί ή υποκινεί σοβαρά αδικήματα εις βάρος του περιβάλλοντος, ή το οποίο διαπράττει παρόμοια αδικήματα λόγω βαρείας αμέλειας. Προβλέπονται ποινές φυλάκισης και/ή πρόστιμα, καθώς και συμπληρωματικές ποινές (άρθρο 5) που μπορούν να επεκταθούν ή να συμπληρωθούν και με άλλες αξιοποινές πράξεις και κυρώσεις με βάση την εθνική νομοθεσία.

3. Οι παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ

3.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη θλίψη της για το γεγονός ότι οι ποινικές κυρώσεις στον τομέα του περιβάλλοντος, των οποίων υποστηρίζει την αρχή και το επίπεδο όπως το έκανε και για την πρόταση οδηγίας και την πρόταση για την απόφαση — πλαίσιο της Επιτροπής το 2005, καθυστέρησαν εδώ και χρόνια και ίσως να καθυστερήσουν ακόμη για πολύ καιρό, λόγω της διαφωνίας των οργάνων όσον αφορά την κατανομή των αρμοδιοτήτων που περιέχονται στη ΣΕΚ και στη ΣΕΕ· ελπίζει όμως ότι θα βρεθεί γρήγορα πολιτική λύση μεταξύ των οργάνων καθώς και για τη συμμετοχή του Κοινοβουλίου και ότι θα καταστεί δυνατό να διευκρινισθούν οι συνθήκες χάρη στη διακυβερνητική διάσκεψη που μόλις άρχισε τις εργασίες της, ή χάρη στη μεταγενέστερη νομολογία του δικαστηρίου.

3.2 Ο χαρακτηρισμός αδικήματος εις βάρος του περιβάλλοντος για το οποίο μπορεί να επιβληθούν ποινικές κυρώσεις, ως «ουσιαστική υποβάθμιση» θα πρέπει να ερμηνευθεί κατά τη στιγμή της μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο και στη νομολογία των ποινικών δικαστηρίων των διαφόρων κρατών μελών.

3.3 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η οδηγία δίνει προτεραιότητα στα «σοβαρά αδικήματα» ιδιαίτερα σ' εκείνα που διαπράττονται από εγκληματικές οργανώσεις ή σε μεγάλη κλίμακα από νομικά πρόσωπα και ότι προτίθεται να προσεγγίσει τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε κοινοτικό επίπεδο προκειμένου να αποφευχθούν τα νομικά κενά που εκμεταλλεύονται οι εγκληματίες. Όμως τα θέματα που αφορούν την οργανωμένη εγκληματικότητα υπάγονται στον Τίτλο VI της ΣΕΕ που πραγματεύεται την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις και συνεπώς πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο οικείου νομικού μέσου, όπως είναι π.χ. η απόφαση — πλαίσιο.

3.4 Λόγω του ευρύ χαρακτήρα του αξιόποινου, βρετανική εφημερίδα μικρού σχήματος διερωτήθηκε κατά πόσον η συλλογή αγριολουλούδων μπορεί να οδηγήσει ιδίωτη στη φυλακή, εάν στην ανθοδέσμη περιλαμβάνονταν προστατευόμενα είδη. Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι δεν προβλέπονται ποινικές κυρώσεις παρά μόνο για «σοβαρές» περιπτώσεις και οι κυρώσεις πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές. Η ευχέρεια εκτίμησης του εθνικού ποινικού δικαστή, ο οποίος έχει επιφορτισθεί με την εφαρμογή, πρέπει να παραμείνει αέραια προκειμένου να εκτιμήσει τη σοβαρότητα του αδικήματος και να επιβάλει την ανάλογη ποινή σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, ώστε να τηρηθεί η δικαστική ανεξαρτησία.

3.5 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση οδηγίας διότι περιγράφει με σαφήνεια και λεπτομερώς (άρθρο 3) τις σχετικές παράνομες πράξεις, πράγμα που συμφωνεί με τη γενική αρχή του δικαίου «καμία ποινή χωρίς νόμο»⁽⁸⁾, γενική αρχή του δικαίου που απαιτεί από την ποινική νομοθεσία να είναι σαφής και ακριβής προκειμένου να γνωρίζουν οι ενδιαφερόμενοι, χωρίς αμφι-

βολία, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχουν, με άλλα λόγια: όχι επιβολή κυρώσεων χωρίς συγκεκριμένη νομική βάση.

3.6 Φαίνεται σαφώς ότι αντικείμενο του συστήματος ποινικών κυρώσεων που προτείνει η Επιτροπή είναι οι παραβάσεις όλων των περιβαλλοντικών νομοθεσιών, εθνικής, κοινοτικής και διεθνούς προέλευσης. Αυτό το ιδιαίτερα ευρύ πεδίο εφαρμογής μπορεί να δημιουργήσει νομικές δυσχέρειες σε σχέση με την εθνική βάση κοινού δικαίου ή των ανεξάρτητων μέσων ελέγχου του διεθνούς δικαίου. Τα «σοβαρά αδικήματα» που δίδονται είναι εκείνα που έχουν διαπραχθεί τόσο σε εθνικό όσο και διασυνοριακό πλαίσιο. Παρόλα αυτά, η ΕΟΚΕ αποδέχεται το εν λόγω υλικό και εδαφικό πεδίο εφαρμογής, το οποίο απορρέει από την ίδια τη φύση της προστασίας του περιβάλλοντος, οι βλάβες του οποίου ζημιώνουν τις περισσότερες φορές το ευρύτερο περιβάλλον και πέραν των εθνικών συνόρων.

3.7 Για τα νομικά πρόσωπα προβλέπονται ποινικές και μη ποινικές κυρώσεις, όμως η δυνατότητα επιβολής ποινικών κυρώσεων στα φυσικά πρόσωπα, π.χ. στους διευθυντές επιχειρήσεων ή στις σχετικές επιχειρήσεις δεν συνάγεται με σαφήνεια. Οι κυρώσεις δεν στοχεύουν παρά τα άτομα που συνδέονται με το νομικό πρόσωπο και τα οποία είναι οι αυτουργοί ή οι υποκινητές των υπό δίωξη πράξεων. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι στην οδηγία θα έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη οι διευθύνοντες που απλώς αμέλησαν να ελέγξουν τη δραστηριότητα των υφισταμένων τους, έστω και για την επιβολή συμπληρωματικών κυρώσεων.

3.7.1 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση ότι το άρθρο 7 της πρότασης ορίζει ένα ελάχιστο ποσό για τα μέγιστα πρόστιμα, όμως τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν βαρύτερες ποινές αν συντρέχει λόγος, στα πλαίσια της μεταφοράς στην εσωτερική νομοθεσία. Αυτό περιορίζεται σε μια ελάχιστη κοινή εγγύηση, κινδυνεύει όμως να δημιουργήσει διαφορετικές εθνικές ποινικές λογικές. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την προτίμησή της για μια πιο αποφασιστική λογική ποινικής εναρμόνισης, προκειμένου να αποφευχθεί οποιοσδήποτε πειρασμός «forum shopping» (επιλογής της πιο συμφέρουσας λύσης) εκτός αν αυξηθούν τα ελάχιστα όρια των μέγιστων χρηματικών ποινών.

3.8 Όμως σύμφωνα με τη μελέτη αντικτύπου της Επιτροπής δόθηκε στα κράτη μέλη μεγάλη ελευθερία όσον αφορά την εφαρμογή. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι διαφορές μεταφοράς στην εσωτερική νομοθεσία μπορεί να αποτελέσουν εμπόδιο στην αποτελεσματική προσέγγιση του ποινικού δικαίου για το περιβάλλον και ως εκ τούτου θα πρέπει να διασφαλισθεί η αυστηρή παρακολούθηση των εθνικών πρακτικών. Το σύνθημα περιθώριο εκτίμησης των κρατών μελών θα έπρεπε, κατά γενικό κανόνα, να μην οδηγεί στη δημιουργία περιοχών όπου η ρύπανση είναι «φθηνότερη». Η ΕΟΚΕ εκφράζει, στα πλαίσια αυτά, τη συμφωνία της με την προτεινόμενη νομική βάση (άρθρο 175 ΣΕΚ).

3.9 Όσον αφορά τη φυλάκιση, η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η προτεινόμενη προσέγγιση σε μια κλίμακα τριών βαθμίδων αντανάκλα τα συμπεράσματα του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της 25ης-26ης Απριλίου 2002. Εξάλλου, προβλέπονται εναλλακτικές ποινές όπως οι επαγγελματικές απαγορεύσεις, πέραν της υποχρέωσης για αποκατάσταση των ζημιών που προξενήθηκαν, όμως τα περισσότερα σοβαρά αδικήματα που διεπράχθησαν εις βάρος του περιβάλλοντος υπάγονται ήδη στο πεδίο αρμοδιότητας της απόφασης πλαίσιο 2005/212/JAI για τη δήμευση προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος ή του αδικήματος.

⁽⁸⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Φεβρουαρίου 2007 C-3/06 P Όμιλος Danone.

3.10 Άλλωστε, ο καθορισμός μέγιστου ορίου μεταξύ δύο και πέντε ετών αποτελεί μάλλον αποπροσανατολιστική επιλογή· θα ήταν καλύτερα να επιλεγεί ένα μοναδικό κατώτατο όριο της ανώτατης ποινής ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη εναρμόνιση δεδομένου ότι αυτό δεν βλάπτει το περιθώριο εκτίμησης του δικαστή σε καμία περίπτωση.

3.11 Πάντως η Επιτροπή φρονεί ότι ο περιορισμός του περιθωρίου εκτίμησης των κρατών μελών κατά τη μεταφορά στην εσωτερική νομοθεσία είναι αντίθετος με το στόχο της οδηγίας· εδώ υπάρχει σύγκρουση μεταξύ της ποινικής λογικής που προτιμά η ΕΟΚΕ με εκείνη της Επιτροπής. Πρέπει, χωρίς αμφιβολία, ενώπιον των τρόπων εφαρμογής, να επιλεγεί μια λογική προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της πρότασης.

3.12 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι στην εν λόγω περίοδο της κοινοτικής διαδικασίας ολοκλήρωσης, είναι αδύνατη η θέσπιση κανονισμού στο σχετικό τομέα. Αντίθετα, δύο τομείς αποτελούν αντικείμενο ανησυχιών: 1) η ανάγκη να καθορισθεί σαφές όριο μεταξύ διοικητικής κύρωσης και αδικήματος, και 2) η ανάγκη να μην υπάρχουν διαφορές μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τη μεταφορά στην εσωτερική νομοθεσία· πράγματι θα ήταν παράλογο να είναι κολάσιμη μια συμπεριφορά σε ένα κράτος μέλος και όχι σε ένα άλλο.

3.13 Στην έκθεση εκτίμησης της οδηγίας θα πρέπει να ενημερώνεται και η ΕΟΚΕ (άρθρο 8).

3.14 Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι απόψεις που έχουν ήδη διατυπωθεί από την ΕΟΚΕ ⁽⁹⁾, όσον αφορά κυρίως:

- την ανάληψη νομικής δράσης (δικαίωμα παροχής εννόμου προστασίας για την έναρξη ποινικής δίωξης) προκειμένου να μπορούν οι σχετικοί φορείς και οι ΜΚΟ να προσφύγουν ενώπιον των δικαστηρίων με βάση την οδηγία· το σύστημα της Σύμβασης του Aarhus θα μπορούσε να προσφέρει ένα πρότυπο για την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος από τους διαπιστευμένους ΜΚΟ, πράγμα που θα ήταν προτιμότερο από τη συλλογική αγωγή,
- την ενίσχυση των μέσων συνεργασίας και έρευνας των δικαστικών αρχών προκειμένου να καταστείλουν τα αδικήματα εις βάρος του περιβάλλοντος. Πρέπει να ενθαρρυνθεί η σχετική σύσταση ειδικών δικαστικών υπηρεσιών για τα αδικήματα εις βάρος του περιβάλλοντος,
- τη χρήση ευρωπαϊκών δικαστικών δικτύων για να καθιερωθεί η απαραίτητη συνεργασία για διασυνοριακές παραβάσεις.

Βρυξέλλες, 26 Σεπτεμβρίου 2007

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽⁹⁾ Βλ. CES 463/2001 της 31ης Ιουλίου 2001 (NAT/114).